

WYDARZENIA

„Okno na świat”

Włączając się w obchody Dni Polskich w Bremie, CMM we współpracy z Hafenumuseum Speicher XI przygotowało ekspozycję „Okno na świat. Porty Gdańska i Gdyni w polskim malarstwie XX wieku”. Wystawa prezentuje prace wybitnych malarzy polskich XX wieku poświęcone portom w Gdyni i Gdańsku. Ilustrują one fascynację artystów pejzażem przemysłowym i miejskim – formami krajobrazu, które powstały w wyniku działalności człowieka w warunkach gospodarki przemysłowej. Pokazane zostały powstałe w latach 1930. widoki portu w Gdyni pędzla Michaliny Krzyżanowskiej, zmierzające ku abstrakcyjnej syntezie obrazy Kazimierza Śramkiewicza i Zdzisława Kałędkiewicza, malowane w trakcie budowy Portu Północnego w latach 1970. oraz widoki Gdańska autorstwa Stanisława Michałowskiego. Ekspozycję dopełniają prace Stanisława Chlebowskiego, a wśród nich unikatowe przedstawienie chłopca pracującego nad modelem statku. Wystawę przygotowała pani dr Monika Jankiewicz Brzostowska z Działu Sztuki Marynistycznej CMM. Wernisaz ekspozycji w bremeńskim Muzeum Portu odbył się 28 września, a oglądać ją będzie można do 26 października.

Promocja na „Darze Pomorza”

Na pokładzie statku-muzeum „Dar Pomorza” odbyła się 12 września uroczysta promocja książki z serii „Publikacje Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku”, zatytułowanej „Na morskich szlakach Azji. Modele statków i łodzi w Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie oraz z daru Andrzeja Wawrzyniaka dla Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku”. Książka wydana została przy współpracy obu wymienionych w podtytule muzeów. Autorem obszernego szkicu wstępnego, wiążącego prezentowane w katalogu 52 modele łodzi i statków z tradycjami szkunicstwa w różnych rejonach Azji, jest pan Krzysztof Zamościński z Działu Etnologii Morskiej CMM, natomiast współautorem not katalogowych modeli ze zbiorów MAiP jest pan Krzysztof Morawski. W trakcie promocji dyrektor warszawskiego Muzeum pan Andrzej Warzyński, dzięki któremu powstały obie opisane w katalogu kolekcje, ofiarował do zbiorów CMM kolejny model, pozyskany podczas niedawnej wyprawy do Birmy: dekoracyjny model czółna żłobionego typu *laung*, wykonany z drewna, rzeźbiony i pokryty polichromią w kolorach czerwonym i złotym.

PROJEKTY

Generał Zaruski przed CMM

Zbudowany w 1939 roku na zamówienie Ligi Morskiej i Kolonialnej drewniany kecz gafłowy „Generał Zaruski” najprawdopodobniej stanie przy nabrzeżu Ołowianki, przed Spichlerzami CMM. Żaglowiec będzie własnością miasta Gdańska, zaś jego armatorem zostanie Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Gdańsk, który opłaci koszty remontu drewnianej jednostki, zyska – wzorem innych miast nadmorskich – statek reprezentacyjny. „Generał Zaruski” będzie także służyć edukacji morskiej młodzieży, w czym z miastem współpracować będzie CMM. Nasi specjaliści oferują też konsultacje i nadzór nad historyczną rekonstrukcją żaglowca. W zamian posłużą on również jako baza do niektórych podwodnych ekspedycji CMM.

Akcja „Łodzie”

Kolejny etap przygotowań do budowy Ośrodka Kultury Morskiej za nami. 30 września zakończył się demontaż wystaw prezentowanych dotychczas w Składzie Kolonialnym. Jako ostatnie przeznaczony do rozbrojenia budynek opuściły największe łodzie tworzące ekspozycję „Łodzie ludów świata”.

Ze względu na gabaryty i ciężar nie można ich było wynieść po schodach. Wobec tego w ścianach budynku wykuto otwory, do przenoszenia jednostek na platformy samochodowe użyto dźwigu, a w akcji wzięła udział większość męskiej części załogi CMM. Na czas przerwy w ekspozycji łodzie umieszczone zostały w magazynach naszego tczewskiego oddziału – Muzeum Wisły.

Pierwsze łodzie opuszczają Skład Kolonialny. Fot. Bernadeta Galus

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Ludzie morza

IX Konferencja *Historia Morza Północnego*, która odbyła się w dniach 5–7 września w Muzeum Morskim w Stavanger, poświęcona została ludziom morza – ich tożsamości, warunkom życia i pracy, historycznym zmianom i różnicom regionalnym w tym zakresie, a także wpływie kontaktów ponadlokalnych i międzynarodowych na ich życie i dobrobyt. Organizatorami konferencji są Związek Miast Morza Północnego i Stowarzyszenie Muzeów Morskich, a Radę Programową tworzą przedstawiciele muzeów i uniwersytetów. Uczestniczący w konferencji dyrektor CMM dr Jerzy Litwin przedstawił propozycję, przyjętą z zainteresowaniem, rozszerzenia formuły stowarzyszenia muzeów morskich także na muzea nadbałtyckie, ze względu na podobieństwo (a często wspólnotę) historycznych zagadnień, którymi instytucje te się zajmują. Jedną z sesji następnej konferencji, planowanej za trzy lata w Göteborgu, będzie poświęcona problematyce bałtyckiej.

Warsztaty w Budapeszcie

W dniach 14–16 września w Budapeszcie odbyły się warsztaty dla pracowników muzeów Europy Wschodniej, finansowane przez program *Nauka i Społeczeństwo* Komisji Europejskiej oraz Węgierskie Muzeum Historii Naturalnej w Budapeszcie. Celem warsztatów była wymiana doświadczeń przy organizacji czasowych wystaw naukowych w muzeach Europy Wschodniej. Podkreślano konieczność współpracy pomiędzy instytucjami muzealnymi, opartej na wymianie wystaw czasowych, dyskutowano o nowoczesnych sposobach ekspozycji i konieczności odchodzenia od tradycyjnej formy prezentacji. Udział w warsztatach wzięli pracownicy muzeów z Europy Środkowej i Wschodniej oraz Danii i Belgii. Polskę reprezentowała pani Kamila Jezierewska z Działu Edukacji CMM. Uczestnicy warsztatów poznali także projekt EXTRA, europejską bazę danych dla wystaw naukowych przeznaczonych do wymiany, której pomysłodawcą i administratorem jest Królewski Instytut Nauk Przyrodniczych w Belgii.

Warsztaty na Litwie

Litewskie Muzeum Morskie w Kłajpedzie od lat prowadzi program przywrócenia na wody Zalewu Kurońskiego i Niemna tradycyjnych jednostek pływających. Sukcesem okazał się projekt „Powrót kuren”, obejmujący budowę repliki tego historycznego typu łodzi żaglowej oraz rejsy przy użyciu tradycyjnych metod nawigacji – w czerwcu tego roku kurena zawitała także do Gdańska i na Zalew Wiślany. W sierpniu w Rusne koło Kłajpedy odbyła się międzynarodowa konferencja połączona z warsztatami, dotycząca budowy replik historycznych łodzi. Jako przedstawiciele CMM wzięli w niej udział panowie: Marcin Kłos z Działu Historii Budownictwa Okrętowego, który zaprezentował doświadczenia CMM w zakresie tradycyjnego szkutnictwa, i Jarosław Kosmański z Pracowni Konserwacji Modeli, który zreferował zagadnienie budowy i prób rekonstrukcji historycznych modeli statków. Główna część konferencji poświęcona została nowemu projektowi Litewskiego Muzeum Morskiego: budowie repliki najbardziej charakterystycznego dla żegluga po Niemnie typu statku rzeczno-żaglowego – wiciny. Poruszono szereg interesujących zagadnień, począwszy od rodowodu typu jednostki, poprzez kwestie etymologii słowa *wyttina/wyttine*, po rozwiązania konstrukcyjne. Omówiono także trudności związane z gromadzeniem dokumentacji, w tym brak szczegółowych ilustracji konstrukcji wicin, zwłaszcza od rufy i dziobu. Zapoznano się ponadto z warsztatem szkutniczym Simasa Knapkisa, gdzie szczególne zainteresowanie uczestników spotkania wzbudziło własnoręcznie wykonane stanowisko do gięcia klepek poszycia.

WIZYTY

Goście z Warszawy

9 września gościł u nas pan poseł Arkadiusz Rybicki, który od dawna śledzi z życzliwą uwagą wydarzenia w CMM. W kolejnych dniach września odwiedzili nasze Muzeum przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Z wizytą zapoznawczą przybył nowy dyrektor Departamentu Dziedzictwa Kulturowego pan Jacek Miler, natomiast dyrektor Departamentu Finansowego pan Wojciech Kwiatkowski i pani Karolina Tylus-Sowa, dyrektor Departamentu Funduszy Europejskich szczególnie zainteresowani byli planami CMM w związku z największą polską inwestycją kulturalną współfinansowaną z funduszy EOG: Ośrodkiem Kultury Morskiej.

ARCHEOLOGIA

Statek z Czerska

Płetwonurek Zbigniew Jarocki prezentuje fragment poszycia kadłuba wraku z Czarska. Fot. Waldemar Ossowski

W trakcie kwerendy wykonywanej w ramach realizowanego przez CMM projektu badawczego *Przemiany w szkutnictwie rzeczno-żaglowym w dorzeczu Wisły i Odry*, finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, natrafiono w starorzeczu Wisły w Czarsku (woj. mazowieckie) na pozostałości dawnego statku rzeczno-żaglowego. Wstępna wizytację tego miejsca przeprowadzili 25 września panowie Dr Waldemar Ossowski i Zbigniew Jarocki. W sztucznie wykopanym stawie stwierdzono obecność licznych, luźnych elementów konstrukcyjnych wykonanych z dębu, z których kilka

zostało wydobytych, sfotografowanych i złożonych z powrotem w wodzie. Były to fragmenty poszycia burt oraz elementy usztywnienia poprzecznego. Zaobserwowane detale konstrukcyjne w postaci metalowych klamer skutniczych służących do uszczelniania kadłuba wskazują, że mamy do czynienia najprawdopodobniej z pozostałościami dużego statku rzeczno-żaglowego z przełomu XV i XVI wieku. Część burt zapewne została zniszczona podczas kopania sztucznego zbiornika wodnego, jednak najprawdopodobniej pozostałe partie, a szczególnie część dena, zachowały się, także poza obrysem stawu. Urząd Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który został poinformowany o odkryciu, wyraził poparcie dla działań zmierzających do uzyskania środków na ratownicze badania tego ciekawego wraku.

WYSTAWY

„Morze” – wystawa pokonkursowa

Od 27 września do 20 października w Spichlerzach na Ołowiance oglądać można najciekawsze prace nadesłane na III Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny „Morze”, zorganizowany przez Gdańskie Towarzystwo Twórczości Fotograficznej, Nadbałtyckie Centrum Kultury i CMM. Jury w składzie: Maciej Kostun, Eugeniusz Nurzyński i Eugeniusz Trojanowski zakwalifikowało na wystawę 59 spośród 116 zgłoszonych do konkursu prac. Wyrafinowane kolorystycznie pejzaże nadmorskie zdobywcy I miejsca, Pawła Myślińskiego ze Szczecina, sąsiadują na ekspozycji z monochromatycznymi scenami z pracy rybaków, za które II nagrodę otrzymał Krzysztof Remlinger z Gdańska. Jury doceniło też dar obserwacji, niezwykle ujęcia i... poczucie humoru, w czym celują zwłaszcza zdobywcy dyplomów GTTF Witold Bianga (zdjęcie „Wstrzemięźliwość”) i Cezary Dubiel („Dlatego kocham stare żaglowce”).

ZAPROSZENIA

W środę do Żurawia

Dotychczas jedynie w sezonie letnim można było zwiedzać CMM późnym południem i wieczorem. Od 1 października do 30 listopada w każdą środę zapraszamy do Żurawia po zwykłej porze funkcjonowania Muzeum, aż do godziny 19.

... a w niedzielę do Spichlerzy

Kolejną nowością jest oprowadzanie osób indywidualnie zwiedzających po wystawach w naszej głównej siedzibie, Spichlerzach na Ołowianach. Przewodnik będzie czekał na chętnych w każdą niedzielę o godzinie 12 w holu Spichlerzy przy punkcie informacyjnym.

Niewidziana Litwa

24 października o godz. 15 w Spichlerzach na Ołowiance rozpocznie się wernisaż wystawy fotografii Mariusa Jovaišy „Niewidziana Litwa”. Ekspozycja przygotowana została we współpracy z Ambasadą Republiki Litwy i Konsulatem Honorowym Republiki Litwy w Gdańsku w ramach obchodów Dni Litwy w Polsce. W trakcie wernisażu odbędzie się też koncert muzyki litewskiej.

60 lat „Sołdka”

Konferencja naukowa pt. „Zaczęło się od Sołdka” będzie najważniejszym punktem obchodów 60-lecia wodowania statku, od którego rozpoczęła się historia polskiego okrętownictwa. 6 listopada o godz. 10 zapraszamy do sali konferencyjnej CMM w Spichlerzach na Ołowiance na Sesję I, poświęconą budowie i wodowaniu s.s. „Sołdek”. Sesja II odbędzie się 7 listopada na Wydziale Oeanotechniki i Okrętownictwa Politechniki Gdańskiej, a jej temat brzmi: „Rozwój budownictwa okrętowego a bezpieczeństwo energetyczne kraju”. Współorganizatorem konferencji jest Towarzystwo Przyjaciół Statku-Muzeum „Sołdek”.